

УДК 351.74

DOI [https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i5\(34\).655](https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i5(34).655)**О. М. Волуйко***orcid.org/0000-0002-0894-5004**кандидат юридичних наук,**начальник кафедри правового забезпечення службово-бойової діяльності**Київського факультету**Національної академії Національної гвардії України*

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКИХ ФОРМУВАНЬ В ОХОРОНІ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ І ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ: НОРМАТИВНІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ

Постановка проблеми. Процеси реформування системи МВС України та децентралізації влади відбуваються у нашій країні одночасно із розширенням повноважень органів місцевого самоврядування та посиленням ролі і відповідальності територіальної громади щодо забезпечення громадського порядку. Законодавство України, зокрема Закон України «Про Національну поліцію» [1], закріплює принцип взаємодії поліції з населенням на засадах партнерства та положення про те, що поліція у своїй роботі орієнтується на потреби місцевої громади. Правоохоронна практика правоохоронних органів, які входять в систему МВС України, свідчить, що така взаємодія позитивно впливає як на самі правоохоронні органи, так і на розвиток громад, виконання спільного для зазначених суб'єктів завдання – формування безпечного середовища. Однак в умовах сьогодення взаємодія правоохоронних органів з громадськими формуваннями має організовуватися і здійснюватися на ефективних, науково обґрунтованих управлінських засадах, оптимізація процесів взаємодії повинна ґрунтуватися на поєднанні нових та перевірених часом форм співпраці, з урахуванням кращих зразків зарубіжного досвіду.

Огляд літератури. Проблематика взаємодії сил правоохоронних органів з громадськістю перебуває у полі зору спільноти таких науковців-юристів, як В.М. Безчасний, Т.І. Гудзь, Н.В. Капітонова, С.А. Комісаров, А.М. Кучук, А.С. Поклонський, В.А. Орлов, В.О. Серьогін, Ю.М. Топчій, П.І. Хамула, С.І. Шевченко та інші. Проте мало розробленими сьогодні залишаються питання, пов'язані з правовим статусом громадських формувань з охорони громадського порядку та особливостями взаємодії останніх з правоохоронними органами за сучасних умов.

Визначення мети статті та її завдань. Метою статті є обґрунтування теоретико-правових засад взаємодії громадських формувань з охорони громадського порядку в Україні з правоохоронними органами, зокрема з Національною поліцією України та Державною прикордонною службою України, щодо охорони громадського порядку та державного кордону. Досягнення зазначеної мети

забезпечується реалізацією таких завдань: 1) аналіз нормативної бази з питань взаємодії правоохоронних органів з громадськими формуваннями щодо забезпечення громадського порядку та державного кордону; 2) виділення основних елементів правового статусу громадського формування як суб'єкта охорони громадського порядку і державного кордону; 3) формування поняття взаємодії громадських формувань з правоохоронними органами щодо охорони громадського порядку та державного кордону.

Виклад основного матеріалу. Участь громадських формувань в охороні громадського порядку як один із напрямів взаємодії правоохоронних органів щодо формування безпечного суспільного простору регулюється низкою нормативно-правових актів, систему яких складають: 1) міжнародні нормативно-правові акти, зокрема Декларація про поліцію [2], Європейський кодекс поліцейської етики [3] тощо; 2) Конституція України [1] та закони України, зокрема: «Про Національну поліцію» [4], «Про державну прикордонну службу України» [5], «Про місцеве самоврядування в Україні» [6], «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» [7], «Про громадські об'єднання» [8] тощо; 3) постанови та розпорядження центральних органів державної влади, зокрема: Постанова КМУ від 28.10.2015 р. № 877 «Про затвердження Положення про Національну поліцію» [9], Постанова КМУ від 16 вересня 2015 р. № 730 «Про утворення територіальних органів Національної поліції та ліквідацію територіальних органів Міністерства внутрішніх справ» [10] та інші; 4) нормативно-правові акти відомчого характеру, зокрема Наказ МВС України «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції» від 28.07.2017 р. № 650 [11] та Наказ МВС України «Про затвердження Положення про патрульну службу МВС» від 02 липня 2015 р. № 796 [12]; 5) рішення місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування питань охорони громадського порядку і державного кордону, боротьби з кримінальними та адміністративними правопорушеннями;

б) відповідним чином затверджені і зареєстровані статути громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону. Аналіз змісту зазначених нормативно-правових актів дозволяє стверджувати, що норми чинного законодавства створюють основу нормативного регулювання участі та взаємодії громадян, громадських формувань з правоохоронними органами у сфері охорони громадського порядку та державного кордону, зокрема закріплюючи основні принципи, мету, елементи правового статусу суб'єктів такої взаємодії. Однак через те, що цілісного нормативного акту у зазначеній сфері не існує, а між положеннями чинних нормативно-правових актів мають місце певні неузгодженості, не усі аспекти зазначеної взаємодії врегульовані належним чином. Отже, існує потреба в удосконаленні нормативних засад участі та взаємодії громадських формувань з правоохоронними органами щодо охорони громадського порядку та державного кордону.

Виконання завдання визначення елементів правового статусу громадських об'єднань як суб'єктів взаємодії з правоохоронними органами у сфері охорони громадської безпеки та державного кордону зумовлює необхідність з'ясування поняття «правовий статус». Відповідно до Великого тлумачного словника сучасної української мови статус – це правове становище громадян, державних і громадських органів, міжнародних організацій [13, с. 1387]. Юридична енциклопедія визначає поняття правового статусу як правове становище, сукупність прав і обов'язків фізичної та юридичної особи, зазначаючи при цьому, що у концентрованому вигляді правовий статус відображається у законах, положеннях, статутах, інших нормативно-правових актах про ці органи, підприємства, установи і організації [14, с. 30–32]. Оскільки взаємодія правоохоронних органів з громадськими формуваннями відбувається переважно у площині адміністративних правовідносин, вважаємо доцільним зосередження уваги саме на галузевому правовому статусі останніх, зокрема адміністративно-правовому. На думку Т.О. Коломєць, адміністративно-правовий статус – це сукупність суб'єктивних прав та обов'язків, закріплених нормами адміністративного права за певним органом, які реалізуються у рамках адміністративних правовідносин та поза ними [15, с. 64]. На думку С.Г. Стеценка, адміністративно-правовий статусу суб'єкта правовідносин – це сукупність його прав, обов'язків та гарантій реалізації останніх, визначена у нормативних актах [16, с. 90]. Що стосується структури адміністративно-правового статусу, то серед сукупності його елементів найчастіше виділяють: а) цільовий; б) структурно-організаційний; в) компетенційний блоки. Відповідно, *цільовий* блок – це норми, що визначають

мету, завдання, функції суб'єкта; *структурно-організаційний* блок складають норми, пов'язані з регулюванням порядку створення, організації, діяльності та підпорядкованості суб'єкта; *компетенційний* блок – норми, які закріплюють сферу компетенції та відповідальність працівників (учасників) [17, с. 13]. З урахуванням зазначеного визначаємо поняття *адміністративно-правового статусу* громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону як системи законодавчо урегульованих, переважно нормами адміністративного права, елементів цільового, організаційного та компетенційного характеру, які визначають правове становище зазначених суб'єктів у процесі взаємодії з правоохоронними органами щодо охорони громадського порядку і державного кордону. Основні елементи правового статусу громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону регламентуються Законом України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» від 22 червня 2000 року № 2581-VIII [7], Типовим статутом громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, затвердженим Постановою КМУ 20 груд. 2000 р. № 1872 [18]. Зокрема, нормами Закону визначено: 1) порядок створення та діяльності зазначених громадських об'єднань; 2) їх повноваження у сфері охорони громадського порядку; 3) права та обов'язки їхніх членів; 4) питання соціального захисту, заходів заохочення та стягнення, які можуть бути застосовані до членів громадських формувань, тощо. Правова природа громадського формування з охорони громадського порядку найбільш повно знаходить своє вираження у Типовому статуті, де зазначене поняття визначено як громадське об'єднання, створене на добровільних засадах з метою сприяння правоохоронним органами та органам місцевого самоврядування, Державній прикордонній службі, органам виконавчої влади, а також посадовим особам щодо запобігання та припинення кримінальних і адміністративних правопорушень, захисту життя та здоров'я громадян, інтересів суспільства й держави від протиправних посягань, а також рятування людей і майна під час стихійного лиха та інших надзвичайних ситуацій [18]. Відповідно до законодавства громадське формування з охорони громадського порядку *реєструється* як юридична особа і діє на основі положення (статуту), які узгоджуються з керівництвом відповідного територіального органу Національної поліції або підрозділу Державної прикордонної служби України, а також виконавчого органу ради, на території якої діятиме це громадське об'єднання. Фінансування діяльності громадського формування як неприбуткової організації має здійснюватися виключно з законних джерел, причому

останнє зобов'язане звітувати у фінансові органи про відповідні доходи та витрати. Якщо брати до уваги критерії призначення, мети діяльності, особливостей формування та підпорядкування громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону, то доцільним є виділення серед них: а) громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону; б) громадських формувань з охорони державного кордону; в) громадських формувань з охорони громадського порядку. Як свідчить аналіз законодавства, головними функціями громадських формувань із охорони громадського порядку є: а) спільне патрулювання вулиць з поліцією або кордону з прикордонною службою; б) допомога органам правопорядку в реагуванні на правопорушення; в) здійснення профілактичної роботи щодо попередження правопорушень. Що стосується повноважень громадських формувань у процесі взаємодії з правоохоронними органами щодо охорони громадського порядку і державного кордону, то їх перелік закріплено у ст. 10 Закону «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» [7]. Зокрема, це: 1) брати участь у забезпеченні охорони громадського порядку і державного кордону; 2) вживати спільно з поліцейськими заходів щодо припинення адміністративних правопорушень і злочинів; 3) представляти і захищати інтереси своїх членів у державних органах та підприємствах, установах, організаціях, навчальних закладах; 4) взаємодіяти з іншими органами громадської самодіяльності, що беруть участь у заходах, спрямованих на ведення індивідуально-профілактичної роботи з особами, схильними до вчинення адміністративних правопорушень і злочинів; надання допомоги у боротьбі із злочинами у сфері економіки, податкового законодавства, а також пияцтвом, наркоманією, порушеннями правил торгівлі та у сфері благоустрою території міст, інших населених пунктів; охорона природи і пам'яток історії та культури; забезпечення безпеки дорожнього руху; 5) вносити до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності пропозиції щодо запобігання адміністративним правопорушенням і злочинам, виникненню причин і умов, що сприяють їх вчиненню; 6) підтримувати зв'язки з відповідними громадськими організаціями інших країн з метою обміну досвідом роботи. Для виконання зазначених повноважень члени громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону мають право: а) складати протоколи про адміністративні правопорушення, зокрема визначених ст. ст. 92, 148, 152, 154, 160, 179, 185-7, 202 КУпАП; б) доставляти правопорушників до відділку поліції чи до штабу громадського формування з охорони

громадського порядку і державного кордону; в) перевіряти документи, що посвідчують особу; г) вимагати від громадян дотримання правопорядку; припинення адміністративних правопорушень і злочинів. Координацію та контроль за діяльністю громадських формувань, згідно зі ст. 16 Закону, здійснюють місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування у межах своєї компетенції спільно з органами Національної поліції та підрозділами Державної прикордонної служби України, заслуховуючи повідомлення та звіти керівників зазначених формувань. Наголошено, що реалізація зазначених елементів адміністративно-правового статусу громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону здійснюється останніми не самостійно, а у порядку взаємодії з правоохоронними органами, зокрема Національною поліцією та Державною прикордонною службою України.

Реалізація завдання формування поняття взаємодії громадських формувань з охорони правопорядку і державного кордону з правоохоронними органами зумовлює необхідність звернення до поняття «взаємодія». Відповідно до найширшого розуміння, взаємодія, як особливий вид соціальної комунікації, відображає взаємну спрямованість інтересів та цілей суб'єктів у процесі обміну юридично значущою діяльністю і її результатами. До сутнісних ознак зазначеного поняття відносять такі: а) взаємодія полягає в узгодженні дій її суб'єктів за цілями, часом, місцем проведення, виконавцями і програмою; б) для взаємодії необхідна наявність не менше двох суб'єктів; в) під час взаємодії кожен із взаємодіючих суб'єктів (систем) діє в межах наданої йому законодавцем компетенції; г) суб'єктів взаємодії об'єднує єдина мета щодо виконання спільних завдань [19, с. 162]. Певна частина представників науки адміністративного права, зокрема О.М. Бандурка [20], розглядають взаємодію як функцію управління, завдяки якій створюються умови для успішного функціонування всієї системи загалом і для якої характерною є конкретна тотожність суб'єктів і об'єктів управління, їх переміна місцями. На думку В.К. Колпакова, взаємодія у сфері забезпечення правопорядку – це наявність між органом правопорядку і громадськістю стійких контактів, які виникають і розвиваються на основі загальних інтересів, з метою боротьби з правопорушеннями, зміцнення громадського порядку і громадської безпеки [21, с. 8–9]. На думку С.В. Медведенка, взаємодія Національної поліції України з громадськістю в правоохоронній діяльності – це соціально зумовлена, узгоджена діяльність, яка виражена у співпраці між суб'єктами взаємодії з використанням відповідних форм і методів для досягнення спільної мети [22, с. 3.]. З урахуванням зазначеного, визначаємо *поняття*

взаємодії правоохоронних органів з громадськими формуваннями у сфері охорони громадського порядку і державного кордону як виду правовідносин, у які вступають зазначені суб'єкти з метою підвищення ефективності діяльності Національної поліції, Державної прикордонної служби України, інших правоохоронних органів щодо забезпечення публічної безпеки, охорони громадського порядку та державного кордону України, шляхом організації і планування спільних заходів у цій сфері, об'єднання інформаційних, технічних, людських та інших ресурсів для спільного їх використання. З урахуванням закріплених у законодавстві основоположних засад, що визначають основні вимоги до правоохоронних органів, до *принципів* такої взаємодії, на нашу думку, слід віднести: верховенство права; законність; відкритість, прозорість; безперервність; толерантність; добровільність; спільну участь у розробці та провадженні заходів; взаємний та громадський контроль; урахування потреб громади. Сутність процесу взаємодії громадських формувань з правоохоронними органами у сфері охорони громадського порядку і державного кордону, на нашу думку, найбільш повно розкривається через поняття її форм як зовнішнього виразу зазначеного виду діяльності. Як свідчить аналіз законодавства та суспільної практики, такими формами, зокрема, є: 1) спільне патрулювання і виставлення постів із поліцією та прикордонною службою (на прикордонних територіях); 2) участь у забезпеченні охорони громадського порядку під час проведення масових заходів; 3) участь у заходах правоохоронних органів, спрямованих на боротьбу з окремими видами правопорушень; 4) спільне проведення з прикордонною службою огляду на маршрутах можливого руху порушників державного кордону; 5) у разі виникнення надзвичайних ситуацій: надання невідкладної допомоги особам, які потерпіли від нещасних випадків чи правопорушень, та участь у рятуванні людей і майна, підтриманні громадського порядку у разі стихійного лиха та інших надзвичайних обставин.

Висновки. Поняття нормативних засад участі громадських формувань в охороні громадського порядку пропонуємо розуміти як сукупність норм міжнародного права, національного законодавства, підзаконних нормативно-правових актів, які закріплюють основні елементи правового статусу громадських формувань та правоохоронних органів у процесі взаємодії щодо охорони громадського порядку і державного кордону, регламентують основні параметри її механізму. Відсутність цілісного нормативного акту, а також прогалини та неузгодженості між положеннями чинного законодавства у зазначеній сфері зумовлюють потребу в удосконаленні нормативних засад участі та взаємодії громадських формувань з правоохоронними

органами у сфері охорони громадського порядку та державного кордону, з урахуванням процесів децентралізації, змін у правовому статусі об'єднаних територіальних громад в Україні, а також позитивного досвіду зарубіжних країн.

У контексті формування теоретичних засад участі та взаємодії громадських формувань з правоохоронними органами щодо охорони громадського порядку та державного кордону важливим є обґрунтування понять *адміністративно-правового статусу* суб'єктів взаємодії. Запропоновано розуміння поняття адміністративно-правового статусу громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону як системи законодавчо урегульованих, переважно нормами адміністративного права, елементів цільового, організаційного та компетенційного характеру, які визначають правове становище зазначених суб'єктів у процесі взаємодії з правоохоронними органами щодо охорони громадського порядку і державного кордону. Доведено, що цільовий блок складають норми, що визначають мету, завдання, функції суб'єкта; *структурно-організаційний* блок – норми, пов'язані з регулюванням порядку створення, організації, діяльності та підпорядкованості суб'єкта; *компетенційний* блок – норми, які закріплюють сферу компетенції та відповідальність працівників (учасників) громадських формувань та правоохоронних органів.

Під поняттям взаємодії правоохоронних органів з громадськими формуваннями у сфері охорони громадського порядку і державного кордону слід розуміти правовідносини, у які вступають зазначені суб'єкти з метою підвищення ефективності діяльності Національної поліції, Державної прикордонної служби України, інших правоохоронних органів щодо забезпечення публічної безпеки, охорони громадського порядку та державного кордону України, шляхом організації і планування спільних заходів у цій сфері, об'єднання інформаційних, технічних, людських та інших ресурсів для спільного їх використання. Зазначена взаємодія має ґрунтуватися на *принципах* верховенства права; законності; відкритості, прозорості; безперервності; толерантності; добровільності; спільної участі у розробці та провадженні заходів; взаємного та суспільного контролю; урахування потреб громади.

Подальші перспективи розвитку теоретико-правових засад участі і взаємодії громадських формувань з правоохоронними органами щодо охорони громадського порядку і державного кордону пов'язуємо з розробкою проблематики форм і методів зазначеної взаємодії, з урахуванням новітніх форматів взаємин між поліцією і громадою, а також впровадження кращих зразків зарубіжного досвіду.

Література

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>. (дата звернення: 30.10.2020 р.).
2. Декларация о полиции: принято резолюцией № 690 Парламентской ассамблеи Совета Европы, Страсбург, 8 мая 1979 г. *Сборник документов Совета Европы в области защиты прав человека и борьбы с преступностью*. Москва, 1998. С. 77–81.
3. Рекомендація Рес (2001) 10 Комітету Міністрів державам-учасникам Ради Європи «Про Європейський кодекс поліцейської етики»: ухв. Комітетом міністрів 19 верес. 2001 на 765-му засіданні заступників міністрів. URL: <http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/rec1.pdf>.
4. Про Національну поліцію: Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звертання: 30.10. 2020 р.)
5. Про державну прикордонну службу України: Закон України від 03 квітня 2003 р. № 661-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 27, ст. 208. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text> (дата звернення: 30.10. 2020 р.)
6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170. (дата звернення: 30.10. 2020 р.)
7. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22 черв. 2000 р. № 1835-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 40. Ст. 338. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14#Text> (дата звернення: 30.10. 2020 р.)
8. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 року № 4572-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 1, ст. 1 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>. (дата звертання: 30.10.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (дата звернення: 30.10. 2020 р.)
9. Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF/print>. (дата звернення: 30.10. 2020 р.)
10. Про утворення територіальних органів Національної поліції та ліквідацію територіальних органів Міністерства внутрішніх справ» Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2015 р. № 730. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/730-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30.10.2020 р.)
11. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції»: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 28.07.2017 р. № 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>. (дата звернення : 30.10. 2020).
12. Про затвердження Положення про патрульну службу МВС: Наказ МВС України від 02.07.2015 р. № 796. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0777-15> (дата звернення: 30.10.2020).
13. Великий тлумачний словник сучасної української мови/ уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. 1440 с.
14. Юридична енциклопедія: в 6 т./ редкол. : Ю.С. Шемшученко та ін. Київ : Укр. енцикл., 1998–2004. 736 с.
15. Коломоєць Т.О. Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
16. Стеценко С.Г. Адміністративне право України: навч. посіб. Київ : Атіка, 2007. 624 с.
17. Сіверін Д.В. Адміністративно-правовий статус органів державної виконавчої служби : автореф. дис. ... канд. юрид наук: спец. 12.00.07. / Харківськ. Національн. універс. внутріш. справ. Харків, 2014. 22 с.
18. Типовий статут громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 20 груд. 2000 р. № 1872. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1872-2000-п>. (дата звернення: 30.10.2020).
19. Чумак В.В. Взаємодія та координація між суб'єктами охорони державного кордону. *Право і безпека*. 2011. № 2 (39). С. 161–165.
20. Бандурка О.М. Теорія і практика управління органами внутрішніх справ України: [монографія]. Харків : Скорпион ЛТД, 2012. С. 116.
21. Колпаков В.К. Взаимодействие милиции и общественности в сфере правопорядка : [учеб пособие]. Київ, 1993. 173с.
22. Медведенко С.В. Адміністративно-правові основи взаємодії Національної поліції України з громадськістю в правоохоронній діяльності. Дисерт. на здобут. наук. ступ. доктора філософії за спец. 081 – право. Одеський державний університет внутрішніх справ, Одеса, 2020. 283 с.

Анотація

Волуйко О. М. Участь громадських формувань в охороні громадського порядку та державного кордону: нормативні та теоретичні засади. – Стаття.

У статті аналізуються проблеми формування нормативних та теоретичних засад участі громадських формувань у охороні громадського порядку та державного кордону. Обґрунтовано розуміння поняття нормативних засад участі громадських формувань в охороні громадського порядку та державного кордону як сукупності норм міжнародного права, національного законодавства, підзаконних нормативно-правових актів, що закріплюють основні елементи правового статусу громадських формувань та правоохоронних органів у процесі взаємодії щодо охорони громадського порядку і державного кордону, регламентують основні параметри її механізму. Доведено, що відсутність цілісного нормативного акту, прогалини та неузгодженості між положеннями чинного законодавства у зазначеній сфері зумовлюють потребу в удосконаленні нормативних засад участі та взаємодії громадських формувань з правоохоронними органами у сфері охорони громадського порядку та державного кордону, з урахуванням процесів децентралізації, змін у правовому статусі об'єднаних територіальних громад в Україні та позитивного досвіду зарубіжних країн.

Запропоновано розуміння поняття адміністративно-правового статусу громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону як системи законодавчо урегульованих, переважно нормами адміністративного права, елементів цільового, організаційного та компетенційного характеру, які визначають правове становище зазначених суб'єктів у процесі взаємодії з правоохоронними органами щодо охорони

громадського порядку і державного кордону. Доведено, що цільовий блок зазначеного поняття складають норми, що визначають мету, завдання, функції суб'єкта; структурно-організаційний блок – норми, пов'язані з регулюванням порядку створення, організації, діяльності та підпорядкованості суб'єкта; компетенційний блок – норми, які закріплюють сферу компетенції та відповідальність працівників (учасників) громадських формувань та правоохоронних органів.

Аргументовано, що під поняттям взаємодії правоохоронних органів з громадськими формуваннями у сфері охорони громадського порядку і державного кордону слід розуміти правовідносини, у які вступають зазначені суб'єкти з метою підвищення ефективності діяльності Національної поліції, Державної прикордонної служби України, інших правоохоронних органів щодо забезпечення публічної безпеки, охорони громадського порядку та державного кордону, шляхом організації і планування спільних заходів у цій сфері, об'єднання інформаційних, технічних, людських та інших ресурсів для спільного їх використання. Зазначена взаємодія має ґрунтуватися на принципах: верховенства права; законності; відкритості, прозорості; безперервності; толерантності; добровільності; спільної участі у розробці та провадженні заходів; взаємного та суспільного контролю; урахування потреб громади.

Визначено, що подальші перспективи розвитку теоретико-правових засад участі і взаємодії громадських формувань з правоохоронними органами щодо охорони громадського порядку і державного кордону слід пов'язувати з розробкою проблематики форм і методів зазначеної взаємодії, з урахуванням новітніх форматів взаємин між поліцією і громадою, а також впровадження кращих зразків зарубіжного досвіду.

Ключові слова: громадські формування, нормативні засади, адміністративно-правовий статус, взаємодія, охорона громадського порядку.

Summary

Voluyko O. M. Participation of public formations in the protection of public order and the state border: normative and theoretical principles. – Article.

The article analyzes the problems of formation of normative and theoretical bases of participation of public formations in the protection of public order and the state border. The understanding of the concept of normative bases of participation of public formations in protection of public order and state border as set of norms of the international law, the national legislation, by-laws fixing the basic elements of the legal status of public formations

and law enforcement bodies in the process of interaction on protection of public order and state border, regulate the basic parameters of its mechanism. It is proved that the lack of a comprehensive normative act, gaps and inconsistencies between the provisions of current legislation in this area necessitate the improvement of normative bases of participation and interaction of public formations with law enforcement agencies in the field of public order and state border, taking into account decentralization processes. united territorial communities in Ukraine and the positive experience of foreign countries.

An understanding of the concept of administrative and legal status of public formations for the protection of public order and the state border as a system of legally regulated, mainly by administrative law, elements of target, organizational and competence, which determine the legal status of these entities in cooperation with law enforcement agencies public order and state border. It is proved that the target block of the specified concept consists of the norms defining the purpose, tasks, functions of the subject; structural and organizational unit - the rules related to the regulation of the order of creation, organization, activity and subordination of the subject; competence block - norms that establish the scope of competence and responsibility of employees (participants) of public formations and law enforcement agencies. This interaction should be based on the principles of: the rule of law; legality; openness, transparency; continuity; tolerance; voluntariness; joint participation in the development and implementation of activities; mutual and social control; taking into account the needs of the community.

It is argued that the concept of interaction of law enforcement agencies with public formations in the field of public order and state border should be understood as legal relations entered into by these entities in order to increase the efficiency of the National Police, State Border Guard Service of Ukraine and other law enforcement agencies.

It is determined that further prospects of development of theoretical and legal bases of participation and interaction of public formations with law enforcement bodies on protection of public order and state border should be connected with development of problems of forms and methods of the specified interaction, taking into account the newest formats of relations between police and community. introduction of the best samples of foreign experience.

Key words: public formations, normative principles, administrative and legal status, interaction, protection of public order.